

Hverfur íslenskan úr ferðapjónustunni? Mikilvægi þjóðtungunnar í upplýsingamiðlun

Eiríkur Rögnvaldsson

uppgjafaprófessor í íslenskri málfræði

HVAÐ FINNST ÍSLENDINGUM UM FERÐAMENN OG FERÐAÞJÓNUSTU?

FERÐAMÁLASTOFA OG RANNSÓKNAMIÐSTÖÐ FERÐAMÁLA

GRAND HÓTEL, 3. SEPTEMBER 2024

Könnun á viðhorfum til ferðapjónustu

- „Hversu miklar eða litlar áhyggjur hefur þú af því að íslenskan verði útundan í upplýsingagjöf í ferðapjónustu?“

	Fjöldi	% svarenda	% svara
Mjög litlar áhyggjur	208	8,6%	8,8%
Nokkuð litlar áhyggjur	252	10,4%	10,6%
Hvorki miklar áhyggjur né litlar	254	10,5%	10,7%
Nokkuð miklar áhyggjur	828	34,2%	34,9%
Mjög miklar áhyggjur	831	34,4%	35,0%
Gild svör	2373	98,1%	100,0%

Niðurstöðurnar koma ekki á óvart

- Þrjár skýrslur um íslensku í ferðapjónustunni
 - [Ráðandi tungumál í íslenskri ferðapjónustu](#) (2021)
 - [Staða málstefnu í stoðkerfi ferðapjónustunnar. Skiptir hún máli?](#) (2022)
 - [Nöfn fyrirtækja í íslenskri ferðapjónustu](#) (2022)
- Háskólinn á Hólum og Árnastofnun
 - Anna Vilborg Einarsdóttir
 - Ágústa Þorbergsdóttir
 - Sigríður Sigurðardóttir

Enska sem ráðandi tungumál

- „Niðurstöður gefa vísbendingar um að ferðapjónustuaðilar telji að enska verði að vera ráðandi tungumál í ferðapjónustu, sérstaklega í markaðssetningu og færri en fleiri sjá ástæðu til þess að nota íslensku meðfram ensku.“
- „Ferðapjónustuaðilum virðist ekki auðvelt að halda íslenskri tungu á lofti eða nota hana í sinni þjónustu en brýnt er að þeir átti sig á vandanum og velti fyrir sér hvernig best er að taka á málinu.“

Engin hvatning til íslenskunáms

- „Við höfum ekki staðið okkur vel í að auðvelda fólki að læra málið. Þrýstingur á að læra það er lítill og sjálf grípum við allt of fljótt til enskunnar. Þetta kemur vel fram í viðtölunum.“
- „Svörin sýna að meirihluti starfsfólks hefur áhuga á að læra íslensku.“
- „Enginn sagðist hafa hvatt erlent starfsfólk til að læra íslensku. Þeir sem vilja læra íslensku hafa sjálfir haft frumkvæðið að því og flestir greiddu fyrir það sjálfir.“

Tekur enska við af íslensku?



- „[S]kipuleggjendur ferðapjónustu og umsjónaraðilar hennar hafa ekki brugðist við ruðningsáhrifum ensku á íslensku í auglýsingum.“
- „Í viðræðum okkar við aðila, bæði innan og utan ferðapjónustunnar, hafa komið fram meiningar um að hagstæðast væri að leyfa enskunni að taka við af íslenskunni.“
- „[K]ominn er tími til spyrja erlenda ferðamenn um áhuga þeirra á að sjá og heyra íslensku á ferð um landið til þess að fá þær niðurstöður á hreint og vinna út frá þeim.“

Áhugaleysi ferðapjónustunnar á íslensku



- „Niðurstöður [...] gefa vísbendingu um að andvaraleysi gagnvart stöðu íslensku sé ríkjandi hvort sem það er hjá opinberum aðilum eða stoðkerfi ferðapjónustunnar.“
- „Dæmi um þetta er stefnuramma Samtaka ferðapjónustunnar til ársins 2030 undir fororðunum: [Leiðandi í sjálfbærri þróun](#), þar sem ekkert er fjallað um tungumál.“
- „Er ekki kominn tími til að spyrja um sjálfbærniáform ferðamálayfirvalda gagnvart íslenskri tungu?“

Gildi íslenskunnar



- „Verði íslenska ekki gjaldgeng í ferðapjónustu á Íslandi og enska verður tekin fram yfir hana mun hljómur og ásýnd landsins breytast.“
- „Þar með glatast mikilvæg sérstaða og um leið verðmæti.“
- **Ferðapjónustan fær falleinkunn**



Lög um stöðu íslenskrar tungu . . . , 2011



- 1. grein:
 - Íslenska er þjóðtunga Íslendinga og opinbert mál á Íslandi.
- 2. grein:
 - Þjóðtungan er sameiginlegt mál landsmanna. Stjórnvöld skulu tryggja að unnt verði að nota hana á öllum sviðum íslensks þjóðlífs.
- 5. grein:
 - Ríki og sveitarfélög bera ábyrgð á að varðveita og efla íslenska tungu og skulu sjá til þess að hún sé notuð.

Ferðamálastefna og aðgerðaáætlun til 2030



- „Aukin áhersla á sanngildi og sérstöðu íslenskrar menningar“
- Úr greinargerð þingsályktunartillögu, 2024:
 - „Sýnileiki og notkun íslenskrar tungu er [...] órjúfanlegur þáttur upplifunar um sanngildi.“
 - „Íslenska á í vök að verjast gagnvart vaxandi notkun ensku á öllum sviðum; í töluðu sem skrifuðu máli, merkingum og annarri miðlun.“
 - „[S]tuðlað verði að því að íslenska heyrast og sjáist sem víðast, í samvinnu og samráði við lykilaðila í ferðaþjónustu.“
- **En engar skilgreindar og afmarkaðar aðgerðir lagðar til**

Tíu aðgerðir sem grípa þarf til nú þegar

- Semja og samþykkja málstefnu ferðapjónustunnar
- Smíða fleiri íslensk íðorð á sviði ferðapjónustu
- Hvetja og styðja starfsfólk til íslenskunáms
- Gera kröfur um íslenskukunnáttu í ákveðnum störfum
- Leggja áherslu á þátt tungumálsins í sérstöðu okkar
- Notaða íslensk örnefni en ekki enskar gerðir þeirra
- Hafa öll skilti og merkingar á íslensku samhliða ensku
- Hætta að forða ferðafólki frá íslenskunni
- Umbuna fyrirtækjum sem halda íslenskunni á lofti
- Vekja öll til vitundar um stöðu og mikilvægi íslensku

Takk fyrir áheyrnina!

eirikur@hi.is